

Ορθόδοξος Συναξαριστής :: <http://www.saint.gr>

Επισκεφτείτε τον ιστοχώρο μας στο: <http://www.saint.gr/506/saint.aspx> για περισσότερες πληροφορίες για τον βίο (ονόματα, βίντεο, ακολουθίες, φωτογραφίες κτλ) καθώς και για τυχών ενημερώσεις - διορθώσεις. (Τελευταία ενημέρωση Βίου: 05/06/2010 14:53)

Όσιος Θεοφάνης ο Μυροβλύτης Επίσκοπος Σολέας, Αρχιεπίσκοπος Κύπρου

Τύπος εορτής: Σταθερός. Εορτάζει στις 17 Μαΐου εκάστου έτους.

Θεόφανες μάκαρ ποθῶν σὸν Νυμφίον
τοῦ κόσμου κατέλιπες κενὴν τὴν δόξαν.
Χαίρει ἀγάλλεται Προδρόμου ἢ μάνδρα
ἔχουσα ὅσιε προστάτην σε θεῖον.
Ἑβδομάτῃ δεκάτῃ Θεοφάνης Θεῶ συνεκράθη.

Βιογραφία

Ο Όσιος Θεοφάνης ζει στην Κύπρο κατά τους χρόνους της κατοχής της από τους Ενετούς (1489 - 1571 μ.Χ.). Δεν γνωρίζουμε στοιχεία για τους γονείς, την κατά κόσμο καταγωγή και τη μόρφωση του. Οι πληροφορίες που έχουμε είναι λίγες, αλλά σημαντικές, γιατί παραδίδονται από ένα σύγχρονο του Οσίου και αυτόπτη μάρτυρα της εκταφής του Τιμίου λειψάνου του, τον Στέφανο Λουζιανό, ιερωμένο δομηνικανό μοναχό και βικάριο της Λατινικής Αρχιεπισκοπής Κύπρου, στο έργο του «Η Χωρογραφία της νήσου Κύπρου». Το έργο αυτό που θεωρείται σημαντική πηγή πληροφοριών για την μεσαιωνική ιστορία της Κύπρου, το εξέδωσε πρώτα στην Ιταλική (1573 μ.Χ.) και μετά στη Γαλλική γλώσσα (1580 μ.Χ.). Η δεύτερη έκδοση, που είναι πιο επιμελημένη, συμπληρώνει την πρώτη.

Ο Άγιος Θεοφάνης αγάπησε τον Χριστό υπερβολικά, εγκατέλειψε τον κόσμο, έγινε μοναχός και ζούσε στη Μονή των Μαγγάνων, που βρισκόταν στη Λευκωσία, αφιερωμένη στον Άγιο Γεώργιο. Η Μονή υπήρχε από τα Βυζαντινά χρόνια, την ανακαίνισε όμως το 1453 μ.Χ. η Ελένη Παλαιολογίνα, σύζυγος του βασιλιά της Κύπρου Ιωάννη Β' (1432 - 1458 μ.Χ.) για να στεγάσει τους ιερωμένους που κατέφθασαν στην Κύπρο μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης. Το 1567 μ.Χ. οι Ενετοί κατεδάφισαν τη Μονή κατά τη διάρκεια της οικοδόμησης των νέων οχυρώσεων της Λευκωσίας.

Η ζωή του μοναχού Θεοφάνη ήταν υποδειγματική. «Όσον αφορά στο βίο, δε θα μπορούσε κανείς να βρει κάτι μεμπτό» γράφει το βιογραφικό σημείωμα που βρίσκεται στο ανωτέρω έργο. Παρά το ότι έκρυβε τις αρετές του ζώντας μέσα στην αφάνεια και την ταπείνωση ο Κύριος τον φανέρωσε στους ανθρώπους. Έτσι οδήγησε τους επισκόπους της εποχής να τον εκλέξουν, παρά τη θέλησή του, ως Αρχιεπίσκοπο Κύπρου. Το αξίωμα αυτό με μεγάλη δυσκολία το αποδέχτηκε. Επειδή στη Λευκωσία, πρωτεύουσα της Κύπρου ήταν εγκατεστημένος ο Λατίνος Αρχιεπίσκοπος, ο Άγιος Θεοφάνης έφερε τον τίτλο επίσκοπος Σολέας και διοικητής των Ελλήνων της Λευκωσίας.

Οι Έλληνες επίσκοποι την εποχή της Ενετοκρατίας δεν επιτρεπόταν να μένουν στις μεγάλες πόλεις της Κύπρου, όπου ήταν και οι έδρες των μητροπόλεων τους, αλλά σε χωριά. Επί Τουρκοκρατίας επέστρεψαν ο Αρχιεπίσκοπος από τη Σολέα στη Λευκωσία, ο Μητροπολίτης Πάφου από την Αρσινόη στο Κτήμα, ο Λεμεσού από τα Λεύκαρη στη Λεμεσό και ο της Αμμοχώστου από την Καρπασία στην Αμμόχωστο.

Ο Άγιος Θεοφάνης αποχωρίστηκε την ποθητή γι' αυτόν ησυχία και αμεριμνία του μοναχικού πολιτεύματος και ακολούθησε το θέλημα του Θεού που εκφραζόταν εκείνη τη στιγμή με την εκλογή του ως αρχιερέα. Η φράση «διοικητής των ελλήνων της Λευκωσίας» που υπάρχει στον τίτλο του φανερώνει την εξουσία που του παραχωρούσαν οι Ενετοί να ρυθμίζει μερικά από τα εσωτερικά θέματα και προβλήματα των υποδούλων Ελλήνων.

Για πόσο χρόνο παρέμεινε στο επισκοπικό του αξίωμα δε γνωρίζουμε. Ένα αναπάντεχο, ασυνήθιστο και παράδοξο περιστατικό τον οδήγησε να υποβάλει την παραίτηση του, που με δυσκολία έγινε αποδεκτή. «Μία ημέρα επέπληξε τον οικονόμο του -το οποίο είναι το ανώτερο εκκλησιαστικό αξίωμα μετά τον επίσκοπο- επειδή είχε σφάλει σε κάτι. Ο οικονόμος, ο οποίος ήταν άνθρωπος άκρως υπερήφανος και θρασύς, τον χαστούκισε ενώπιον του λαού. Ο επίσκοπος τότε βλέποντας την πολύ σοβαρή και άτυχη (δυσάρεστη) πράξη προς το πρόσωπό του και θεωρώντας τον εαυτό του τελείως ανάξιο για τη θέση που κατείχε, πήγε να συναντήσει τον αρχιεπίσκοπο (των Λατίνων), στα χέρια του οποίου κατέθεσε την επισκοπή του (την παραίτηση του από το επισκοπικό του αξίωμα)» γράφει το γαλλικό κείμενο της «Χωρογραφίας της νήσου Κύπρου». Ο Άγιος Θεοφάνης ικέτευοντας με δάκρυα παρακαλούσε να γίνει δεκτή η παραίτηση του. Στη αρχή συνάντησε την άρνηση των ενετικών αρχών, δείγμα του σεβασμού που έτρεφαν προς το πρόσωπο του οσίου και την αναγνώριση της αρετής του. Μετά όμως από την επιμονή του αγίου την έκαναν δεκτή.

Ο άκακος, ανεξίκακος και πράος επίσκοπος δε θύμωσε, δε ζήτησε εκδίκηση ή τιμωρία του οικονόμου για την ασέβεια και περιφρόνηση του αρχιερατικού του αξιώματος. Θεώρησε λόγω της μεγάλης ταπεινώσής του τον εαυτό του ως ανάξιο να κατέχει τη θέση του επισκόπου. Η στάση του αυτή φανερώνει το ύψος της αρετής και της αγιότητάς του.

Μετά την αποδοχή της παραίτησης του ικανοποίησε την εσωτερική του επιθυμία για την ησυχαστική ζωή. Έφυγε μακριά από τους κοσμικούς θορύβους των πόλεων καταφεύγοντας σε ένα Μοναστήρι στο Μέσα Ποταμό, στα βουνά του Τρόοδους. Σύμφωνα με πληροφορίες, του Αρχιμ. Νικοδήμου, Εξάρχου της Μητροπόλεως Κιτίου στη Λεμεσό, ο όσιος Θεοφάνης διετέλεσε και ηγούμενος τής Μονής. Στη συνέχεια μάλιστα ανέβηκε και κατοίκησε σε ένα κελί 87 περίπου μέτρα ψηλότερα από τη Μονή και ως εκ τούτου η τοποθεσία αυτή έλαβε την ονομασία «Μονή του Γουμένου». Εκεί ζει μόνος μια ζωή αγιότητας και ο Κύριος μετά την κοίμησή του τού δίνει το χάρισμα της θαυματουργίας, όπως μαρτυρούν οι μοναχοί της Μονής.

Από το βίο του παραδίδεται μόνο το παρακάτω περιστατικό. «Μία νύκτα είδε σε όνειρο ότι ένας φίλος του τού έφερε ένα δοχείο με μέλι. Το πρωί μόλις ξύπνησε, να και ο φίλος του με το δοχείο γεμάτο μέλι. Ο επίσκοπος λοιπόν, αφού ευγενικά και με ευγνωμοσύνη αποδέχτηκε το μέλι, μετά το έριξε στον τοίχο και χύθηκε το μέλι. Στον φίλο του είπε ότι το έκανε αυτό γιατί δεν ήθελε να αφήσει το διάβολο να τον κάνει να πιστεύει στα όνειρα». Η αντιμετώπιση του πειρασμού φανερώνει το βάθος της πνευματικής εργασίας του Αγίου. Απορρίπτει το λογισμό του διαβόλου που προσπαθεί να εισηγηθεί σε αυτόν ότι απόκτησε το προορατικό χάρισμα.

Κοιμήθηκε με οσιακό θάνατο. Ο Νεόφυτος Ρόδιος, Κύπριος λόγιος, στο έργο του «Περί ηρώων, στρατηγών» (Κυπριακά Χρονικά, έτος ΙΙΙ, 1925, σ.27) γράφει ότι ο «Θεοφάνης μοναχός,απέθανε εις τους αφν' (1550)».

Μετά από 4 ή 6 χρόνια γίνεται ανακομιδή του λειψάνου του το οποίο βρέθηκε άφθαρτο και ευωδίαζε από τη Χάρη του Θεού, σημεία πιστοποίησης και φανέρωσης από το Θεό της αγιότητάς του. Τοποθετήθηκε το λείψανο στο καθολικό της Μονής και η τιμία κάρα σε ασημένια θήκη. «Εγώ είδα την εκταφή και τα οστά αναμειγμένα με χώμα, τα οποία πράγματι ανέδιδαν μία ευωδία, όχι όμως νεκρού» αναφέρει το ιταλικό κείμενο της «Χωρογραφίας». «Οι μοναχοί εκείνου του τόπου (της Μονής) βεβαιώνουν ότι ο άγιος αυτός άνθρωπος είχε επιτελέσει πολλά θαύματα· έτσι, έκαναν ανακομιδή των λειψάνων του και τοποθέτησαν την κάρα του σε ασημένια θήκη. Αυτό μπορώ να το επιβεβαιώσω, διότι το είδα με τα μάτια μου» λέει η γαλλική έκδοση.

Η μνήμη του οσίου Θεοφάνη διατηρήθηκε καθ' όλο το διάστημα τής Τουρκοκρατίας και πολλοί εκκλησιαστικοί συγγραφείς της εποχής τονίζουν την ασκητική και ενάρετη ζωή του.

Το 1999 μ.Χ. στο ναό του χωριού Τρεις Ελιές, το οποίο υπάγεται στη Μητρόπολη Μόρφου (παλαιοί Σόλοι ή Σολέα) εντοπίστηκε εικόνα του έτους 1689 μ.Χ., έργο του αγιογράφου Λεοντίου εκ Λεμεσού, με επιγραφή «Ο Άγιος Θεοφάνης ο Νέος», που πρέπει να απεικονίζει τον όσιο Θεοφάνη ως επίσκοπο Σόλων, εφ' όσο μάλιστα ό απεικονιζόμενος άγιος φέρει αρχιερατική ενδυμασία. Η εικόνα αυτή σήμερα βρίσκεται στο Επισκοπείο της Μητροπόλεως Μόρφου στην Ευρύχου. Αυτό καταδεικνυει και τη διατήρηση της μνήμης του αγίου ανάμεσα στους κατοίκους των χωριών της Κύπρου κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας (1571 - 1878 μ.Χ.).

Που βρίσκονται σήμερα τα ιερά λείψανα του Αγίου; Δεν γνωρίζει κανείς. Πιθανόν οι Πατέρες της Μονής για να τα προστατεύσουν από τους Τούρκους κατακτητές να τα έκρυψαν σε άγνωστο σημείο χωρίς να αφήσουν πληροφορία για τον τόπο.

Άπολυτίκιον

Ήχος πλ. α΄. Τόν συνάναρχον Λόγον.

Ήραπισμόν ύπ' αύθάδους, Πάτερ, δεξάμενος, έν ταπεινώσει τόν κόσμον εύθύς κατέλιπες καί έν τῇ Μέσα Ποταμοῦ Μονῇ προσέδραμες, ένθα έν πόνοις καρτερῶν εύρες πηγήν άγιασμοῦ· διό, Θεόφανες Πάτερ, ήμᾶς τούς δούλους σου σκέπε καί θείοις μύροις καταμύρισον.

Κοντάκιον

Ήχος πλ. δ΄. Τῇ Ὑπερμάχῳ.

Ὡς Μυροβλύτης, θείου Πνεύματος τὰνάματα, καί ως θαυμάτων αύτουργός πᾶσιν ίάματα, τοῖς τιμῶσί σε παρέχεις άφθονοδότης· μοναζόντων δέ κανών ύπάρχων άριστος, όδηγός γενοῦ ήμῖν πρὸς τελειότητα, ίνα κράζωμεν· Χαίρε Πάτερ Θεόφανες.

Κάθισμα

Ήχος γ΄. Θείας πίστεως.

Βαθυτάλαντον ως θησαυρόν σε οί οίκέται σου χαρᾶ πλουτοῦντες, τήν πτωχείαν τῶν παθῶν έξαλείφοντα καί τῆς ζωῆς τήν έλπίδα βραβεύοντα, έν εύφροσύνη θερμῶς σοι κραυγάζομεν· Πάτερ όσιε, Χριστόν τόν Θεόν ίκέτευε φυλάττειν έν εἰρήνη τήν ζωήν ήμῶν.

Ὁ Οἶκος

Άπαντες μετά δέους έν τῇ μνήμη σου, Πάτερ, όμοῦ συνελθόντες, έν ὕμνοις γεραίρομεν πόθῳ θερμῶ τοῦ σου βίου πάντα τὰ σεπτά σκάμματα καί χάριν αντί χάριτος λαμβάνομεν έκ σου βοῶντες·

Χαίρε, λαμπρόν άρετῆς ταμεῖον,
χαίρε, Θεοῦ έννοιῶν δοχεῖον.
Χαίρε, ταπεινώσεως βάθος άπύθμενον,
χαίρε, τελειότητος ὕψος άνείκαστον.
Χαίρε, μύρον θείας χάριτος ό έκβλύσας θαυμαστώς,
χαίρε, τύπον άναστάσεως τὸ σὸν σκῆνος δεδωκώς.
Χαίρε, τῆς άφανείας τήν όδὸν ό βαδίσας,
χαίρε, τῆς άφθαρσίας τὸ σημεῖον ό δείξας.
Χαίρε, Μονῆς Προδρόμου τὸ καύχημα,
χαίρε, ζωῆς μονοτρόπου άγλαίσμα.
Χαίρε, θερμῆ νήσου Κύπρου προστάτα,
χαίρε, ήμῶν πρὸς τόν Κτίστην μεσίτα·
Χαίρε Πάτερ Θεόφανες.

Αγιογραφίες / Φωτογραφίες

Παραπομπές

1. ΠΗΓΗ ΖΩΗΣ - ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΤΟ INTERNET
(http://www.pigizois.net/sinaxaristis/05/18_05.htm)
2. Μονή Τιμίου Προδρόμου Μέσα Ποταμού, Ένα οδοιπορικό στον χρόνο (#)
3. Απόψεις για τη Μονή Βατοπαιδίου (και όχι μόνο)
(<http://vatorpadi.wordpress.com/2009/07/29/ο-όσιος-θεοφάνης-ο-μυροβλύτης-επίσκοπ/>)